

Posudek bakalářské práce

Martin Dolský, *Město na kousky: produkce a konstrukce prostoru uzavřeného rezidenčního areálu*, 2021, FHS UK, Studium humanitní vzdělanosti, 79 stran včetně příloh, vedoucí práce Mgr. et Mgr. Markéta Zandlová, Ph. D.

Ve své bakalářské práci se Martin Dolský rozhodl prozkoumat téma sociální produkce a konstrukce městského prostoru. Lokalitou jeho výzkumu je obytný komplex DOCK River Watch postavený v prostředí Libeňského poloostrova. Tato „gated“ oblast (i s jejím post-industriálním okolím) v soudobém kontextu Prahy představuje nesmírně zajímavé transformační území.

Konkrétně si autor klade za cíl zodpovědět tyto otázky:

- 1) Jaké konkrétní historické, sociální, politické a ekonomické kontexty se spolupodílejí na sociální produkci a konstrukci prostoru uzavřeného rezidenčního areálu DOCK River Watch?*
- 2) Jaké dopady má aktuální materiální uspořádání prostoru na sociální praxi obyvatel rezidence a jejího okolí a jak tato praxe spoluutváří její materialitu a význam?*
- 3) Jak zkoumanému prostoru rezidence různí lidé (obyvatelé, developer, bližší i vzdálenější sousedé) rozumí, jaké významy místu přikládají a jak nahlíží jeho časoprostorové proměny?(s.4)*

Díky těmto cílům se jedná o práci s potenciálem prohloubit kvalitativní znalosti o současné povaze a vývoji dříve industriálních městských čtvrtí, jimž je v pražském kontextu věnována zatím spíše roztržštěná pozornost.

Z formálního hlediska se jedná o práci vynikající. Text je dobře strukturovaný, nesmírně čtivý a vyskytuje se v něm minimum gramatických chyb, nesrozumitelných vět a překlepů. Citační úzus je rovněž v zásadě v pořádku.

Metodologická stránka výzkumu je v textu popsána a reflektována rovněž zcela nadprůměrně. Autor naprosto přiléhavě vzhledem k prostředí i době výzkumu zvolil kvalitativní metody s důrazem na využití online i offline rozhovorů, pozorování v lokalitě, studia mediálních, historických i propagačních materiálů a dění na sociálních sítích. Díky této strategii byl Martin Dolský i přes nepříznivé podmínky spojené s pandemií Covid-19 schopen vytvořit v kontextu bakalářských prací nebývalé množství dat (mimo jiné 38 rozhovorů), která poskytují kvalitní oporu pro adekvátní a obsažnou analýzu. Autor samozřejmě náležitě reflektuje limity a etická úskalí výzkumu.

V teoretickém ohledu je práce rovněž nadprůměrná. Autor se opírá především o koncepty spojené s teoriemi prostoru. Jedná se zejména o rozlišení mezi sociální produkcí a konstrukcí prostoru Sethy Low a komplexní teorie sociální produkce prostoru z pera Henri Lefebvra. Tuto adekvátní teoretickou výbavu nicméně Martin Dolský obohacuje o další koncepty z oblasti antropologie krajiny (např. Hirsch 1995) či Urban Studies (např. Marcuse a Madden 2016).

Empirické kapitoly jsou rovněž nesmírně kvalitní. Autor odpovídá (nejen) na stanovené otázky a naprosto adekvátně interpretuje vytvořená data: v historickém, sociálním a částečně i materiálním ohledu. Jediné, co je snad možno práci vytknout (a autor to ostatně sám reflektuje) je, že v nesmírně bohatém vzorku komunikačních partnerů bohužel absentují obyvatelé z řad tzv. non-Czech Citizens. Tento detail ovšem nijak nesnižuje hodnotu celku bakalářské práce Martina Dolského. Text zkrátka patří mezi ty, které je skutečně radost číst.

Abych však jen nechválil, dovolím si sdílet pár poznatků, které mi během velmi zábavného a inspirativního čtení přicházely na mysl. Nejedná se ani tak o zásadní výtky, ale spíš o podněty

k teoretické diskusi, které si vzhledem k zjevnému úsilí, jež bylo práci věnováno, autor rozhodně zaslouží.

V prvé řadě bych rád prodiskutoval vztah konceptů Sethy Low a Henriho Lefebvra. Na straně 7 autor cituje Sethu Low a její definici dialogického vztahu mezi sociální produkcí a konstrukcí: Zatímco *sociální produkce* „se zaměřuje na definování historického vývoje a politicko-ekonomického formování urbánního prostoru, [...] *sociální konstrukce* odkazuje na transformaci prostoru skrze jazyk, sociální interakci, paměť, reprezentaci, chování a užívání do scén a forem jednání, které v sobě nesou významy” (Low 2007). Tato tvrzení jsou autorem porovnávána s Lefebvrovým pojetím sociální produkce prostoru a jeho prostorovou triádou, uvnitř níž se odehrává sociální produkce prostoru. Zdá se mi, že v tomto momentu není dostatečně vysvětlen vztah významu a rozsahu pojmu produkce prostoru u obou autorů. Čtenář tak může nabýt dojmu, že jej Low i Lefebvre uvažují v podstatě shodně. Pokud ale budeme vycházet z dvojího předpokladu, že prostor je sociálně konstruován a „personal is political“, je mojí otázkou ve vztahu k použití obou konceptů: *jaký je vztah sociální konstrukce a třetí složky Lefebvrovy „produkční“ triády: prostorů reprezentací* (jak jsou nejen dle mého názoru adekvátnější překlad třetí složky triády; viz Osman 2014). Prostory reprezentací totiž odkazují k tomu, jak lze chápat právě sociální konstrukce Sethy Low, tedy k zakoušení, významům, individuálním záměrům, symbolům a především vytvářejí podhoubí pro kontra-praktiky vážící se k obecným i konkrétnějším prostorům (o kterých Lefebvre hovoří v pozdějších pasážích *The Production of Space* např. inertní prostory, prostory kapitalismu, prostory socialismu apod.; viz Lefebvre 1991). Jinými slovy, je otázkou, zdali není v některých ohledech rozlišení Sethy Low v Lefebvrově myšlenkách vlastně také přítomno. Chápu však, že rozlišení Sethy Low bylo pro potřeby přehlednosti empirické části práce pro autora pravděpodobně vhodnější

Druhým tématem k promýšlení je to, zdali se autor, jak sám tvrdí, skutečně méně zabýval prostorovými praktikami, s. 15). Prostorové praktiky v Lefebvrově pojetí totiž neznamenají jen, jak „jsou prostory zažívány a obývány jejich těly“ (s. 15), ale také, jak jsou materializovány a regulovány. Prostorové praktiky (způsoby, jimiž je prostor materializován, navržen, dohlížen a členěn) jsou tudíž popisovány napříč empirickými pasážemi práce poměrně frekventovaně.

Posledním tématem k dalšímu přemýšlení, jsou propojené - a komunikačními partnery hojně a rozmanitě popisované - protiklady transparentnosti x nebezpečnosti prostoru a zanedbanosti x údržby. Podle mého názoru by bylo do budoucna vhodné (například při psaní článku z výzkumu apod.) tyto zdánlivé polarity zasadit hlouběji do kontextu sociální produkce (i konstrukce) prostorů současného kapitalismu. Lze tak vytvořit vhodný rámec právě pro interpretaci vztahů mezi prostorovými praktikami přítomnými v prostoru s novou výstavbou a kontra-praktikami okolních obyvatel.

Práci Martina Dolského hodnotím jako výbornou, výsledné hodnocení však samozřejmě závisí na autorově výkonu během obhajoby.